

Vara raamatukogu -140

Vara raamatukogu tegevusloo algus jääb 19. sajandi lõppu, kui koolide juurde hakati looma seltse ja raamatukogusid.

Kahe ärksama naabri Laeva ja Alatskivi eeskujul asutati ka Matjama algkooli juurde 15.mail 1883 a. Vara-Matjama Laenu-raamatukogu. Kuna raamatukogu asukohaks oli Matjama algkool, siis oli ka esimeseks raamatukoguhoidjaks sama kooli õpetaja Friedrich Daved Liblik. Hilisemalt ka õpetajad M. Reisenbuk, J. Karheiding, Vööbus jt.

Ajalooarhiivis leidub rohkesti materjale nii Vara laulu- ja mänguseltsi kui ka vallakooli juurde loodud raamatukogu kohta.

Vanima dokumendina on säilinud "Vara-Matjama Laenu-raamatu-kogu raamatute välja laenamise raamat". Arhiivi materjalidest võime lugeda, et laenusus toimus kahes osas: lugejad, kes maksid aastamaksu 50 kopikat ja võisid selle eest laenutada piiramatul hulgal raamatuid ja lugejad, kes maksid iga raamatu pealt kaks kopikat. Esimesel tegevusaastal oli 75 lugejat, nende hulgas ka tuntud raamatukogundustegelase Aleksander Sibula isa Peep Sibul Singli talust, keda on mainitud ka mitmete revideerimiste juures.

Ehkki 1886. a. astuti mitmeid samme raamatukogude vastu (keelustati pidude ja näitusmüükide korraldamine raamatute ostmiseks raha kogumise eesmärgil, hakati kontrollima tegutsemislubasid ja suleti üle Eesti ligi sada raamatukogu), õnnestus Vara raamatukogul üheskoos Laevaga saada tegutsemisluba juba 1888. a.

Sellest kirjutab Olevik 8. augustil 1888. a järgmist: "Meie varalased püüame, nagu vähe võimalik, ka aja rattaga ühes jooksta. Küll on mõned takistused meie püüdmistel, mis ümberkaudsed elanikud ei tunne, nagu see, et meie raamatu-kogu Matjama koolimaja juures, mis Keisri kroonimise mälestuseks asutati, püüti mitmesuguste keelduste läbi tegevusest tagasi tõrjuda ja takistada, ehk ka koguni surmata. Nüüd aga on mitme vaeva järele kuraatori herra raamatu kogule täieliku loa annud, et ta jälle uuel jõul võib tööd teha, ilma, et keegi oma ajutist võimu tema külles võiks näidata. Ka laul ja mäng saab nõnda tuld, nagu seda vast mujal pole ette tulnud, aga ometi on loota, et aeg saab ka ses asjas öö ja udu ära ajama meie seas saab vast kuulduma: "Kus lauldakse ja mängitakse, sinna istu maha, sest kurjad inimesed laule ja mängu ei taha." Praegu öeldakse veel mõnest suust: "Laul ja mäng ei ole kellegi vaimu haridus, vaid hukka saatja." O temporo, o mores! (Oh ajad, oh kombes)."

Aastatel 1907-1908 oli raamatukogu suletud, kuna koolide juures keelati ära tasuliste rahvaraamatukogude tegutsemine.

1909 a. viidi raamatukogu üle Vara Laulu-Mängu Seltsi jalutusruumi, kus ta paiknes kuni 1911. aastani. Tol perioodil tegelesid raamatute laenutamisega poodnikud Leonhard Audova, Juhan Audova, Jaan Parts ja Gustav Krull. Peagi jõuti selgusele, et mitme inimese vastutusest ei tule midagi välja ning Laulu-mängu seltsi juhatus otsustas määrata raamatukogu juhatajaks – Karl Sibula, ühe juhatuse liikmeist, kes jäi sellele kohale peaaegu kümneks aastaks.

1939 aastast viidi raamatukogu Karl Puusepa majja, maja peremehest sai uus raamatukogu juhataja. Raamatukogu sai esimese päris oma ruumi, mis oli tunduvalt sobilikum, kui rahvamaja jahe ja niiske jalutusruum. Aastatel 1941-1944 asus raamatukogu samas ning juhatajaks oli endiselt Karl Puusepp. Laenutegevus oli väga tagasihoidlik, uusi raamatuid juurde ei muretsetud, rääkimata ürituste korraldamisest.

1.novembrist 1947 asus oma isa, Karl Puusepa, asemel raamatukogu juhatajaks Linda Valgma, kes töötas sellel kohal kuni aastani 1987 – seega 40 aastat. Raamatukogu viidi eramajast Matjama algkooli ruumidesse, töö toimus tööplaani alusel ning majandati vastavalt eelarvele. Raamatukogutöö olles üsnagi ajastu tundlik, peegeldas hästi ühiskonnas toimuvat. Nõukogudeaegse agitatsiooni ja poliitilise kirjanduse tutvustamise varjus arutleti tegeliku elu ning raamatute üle.

Pärast Linda pensionile minekut sai raamatukogu uueks perenaiseks Sirje Laksaar, kes oli ametis aastail 1987-1995. Aastal 1992 koliti raamatukogu Matjamalt Vara keskusesse vastvalminud hoonesse, samasse majja lasteaia ja vallaga.

1995 a. augustis, Sirje Laksaare töölt lahkumise järel, valiti uueks raamatukogu juhatajaks Olga Haljaste.

Sel perioodil hakkas raamatukogude üleminek arvutiprogrammidele, avati Avalik Internetipunkt. Alustasime suure õhinaga programmis Kirjasto, pool fondist oli juba sisestatud, kui riiklikult otsustati programm vahetada URRAMi vastu, tuli alustada otsast. Nüüdseks on kogu fond Urramis ning raamatukogu on täielikult üle läinud elektroonilisele lugejateenindusele.

Kahest raamatukapist algusaegadel on raamatukogu fond kasvanud ligi 20 000 teavikuga koguks. Siit leiab igaüks midagi vajalikku ja meelepärast.

Augustis 2013. raamatukogu 130. juubeliaastal , koliti Vara Kogukonnakeskuse uutesse ruumidesse kooli juurdeehituses. Avarad ning kaasaegselt sisustatud ruumid parandasid veelgi raamatukoguteenuste kättesaadavust, kasvas nii lugejate kui ka küllastuste arv.

Alates 2019.a. kevadest on Vara raamatukogu üks valla haruraamatukogudest.

Aeg lendab meeletu kiirusega, nüüdseks oleme juba 10 aastat koos kooli ja kogukonna keskusega ühise katuse all tegutsenud. Osa saanud kooli üritustest, kogunud ja toonud lugejateni vaimuvara, pakkunud ajaveetmist, erinevaid tegevusi, silmarõõmu näitustest, kohtumisi erinevate huvitavate inimeste ja kirjanikega ning mis peamine lugemisrõõmu east olenemata.

Meil on tubli järelkasv noorte lugejate näol. Võtame osa Lugemisisu programmist 2 lasteaia rühma ning 1-4 klassi lastega juba neljandat hooaega.

Meie tublid õpilased võitsid koguni tänavuaastase “3.-4. klasside kirjandusmängu” Tartumaa eelvooru ning pääsesid edasi Tallinna finaali. Pealinnas olid võistlustules 16 võistkonda üle kogu Eesti. Osalejad lugesid mänguks valmistudes tosin head lasteraamatut ning võistlesid seejärel viktoriinis.

Tublid olite, tänud osalejatele ning õpetajatele.

Oma 140. juubeliaastal võib raamatukogu igati rahul olla, meil on raamatuid, tublisid lugejaid, korralikud ruumid, sõbralikud naabrid ning koostööpartnerid, mida veel tahta?